

Algemeen

Natuurlijk is het goed dat bij contact tussen burgers en de overheid, de overheid zich dienstbaar opstelt. Het nog beter beschermen van rechten van burgers tegen een machtige overheid is een reactie op de ervaringen in de afgelopen jaren, waarin voor bepaalde groepen een onevenredige hardheid is ontstaan bij de toepassing van de wettelijke regels.

Het dejuridiseren van geschillen tussen burger en overheid verdient aanmoediging. Dit wetsvoorstel legt die bal echter uitsluitend bij de overheid. (Lokale) overheden proberen vaak al zo goed mogelijk om laagdrempelig te communiceren en geschillen snel en eenvoudig op te lossen. Die merken echter dat met name waar er sprake is van een beroepsmatige derde die belanghebbenden bijstaat in (o.a.) WOZ-zaken, deze juist een uiterst formele houding aannemen en aansturen op zoveel mogelijk 'procespunten'. Ze sturen aan om hoorzittingen schriftelijk te doen. Als het bestuursorgaan daarmee niet akkoord gaat, leidt dat tot een voorleeswedstrijd door een stagiair. Het zijn veelal standaard-grievens die zonder meer ook schriftelijk ingediend hadden kunnen worden.

Waar aanvankelijk de WOZ-waarde in geschil is, gaat het daar inmiddels vaak al lang niet meer over. De WOZ-beschikking vormt eerder het aangrijpingspunt om een procedure op te starten en die op allerlei aspecten zoveel mogelijk uit te melken in de hoop dat het bestuursorgaan ergens een steek laat vallen en daardoor procespunten te vergaren en een proceskostenvergoeding te incasseren. Met deze goedbedoelde wijziging van de Awb ontstaat de vrees dat dit alleen maar tot meer juridische procedures gaat leiden, die niet over de inhoud gaan, maar alleen nog over de wijze waarop het bestuursorgaan werkt. De inschatting van de opstellers van dit voorstel dat dit in de praktijk ook **kan** leiden tot een afname van procedures geeft weinig blijk van de dynamiek die hier al geruime tijd gaande is.

Het zijn niet louter financiële consequenties die hiermee samenhangen. Los daarvan leidt een stortvloed aan bezwaren en beroepen tot een verstopping van de uitvoeringsorganisaties en rechterlijke macht. Waarschijnlijk zal het probleem bij de rechterlijke macht pas dit jaar echt zichtbaar worden en gaan doorlooptijden gigantisch oplopen, waarbij een behoorlijke rechtspleging binnen een redelijke termijn eerder uitzondering dan regel wordt. Het snel en goed helpen van burgers zou voorop moeten staan. Het is in dat opzicht bijzonder dat de wetgever in dit voorstel het directe contact tussen die burger en de overheid wel naar voren laat komen, maar de mogelijkheid om met gemachtigden te werken verder ongemoeid laat. Natuurlijk hebben mensen recht op bijstand. Voor beroepsmatige rechtsbijstand zou de lat echter best hoger mogen liggen dan nu het geval. De wetgever zou er goed aan doen als voor die partijen wettelijk ook hogere normen gelden dan voor burgers in hun contacten met de overheid.

Onderdeel C (art. 3:4, lid 2 Awb)

Het wetsvoorstel lijkt vooral geschreven vanuit de optiek van formele wetgever en uitvoeringinstanties. Bij lokale overheden dient zich een ander probleem aan. Daar zijn meerdere bestuursorganen van dezelfde rechtspersoon actief. De raad is het hoogste orgaan binnen de gemeente, het college is daaraan ondergeschikt, een heffings- en invorderingsambtenaar zijn daar weer ondergeschikt aan.

De raad bepaalt in een belastingverordening tarief, wie belastingplichtig is, de heffingsmaatstaf etc. Daarbij zal de raad rekening houden met bijzonderheden. De reden om belasting te heffen is primair om te zorgen voor inkomsten voor de gemeente. Soms worden al dan niet in de wet expliciete doelen genoemd, zoals bij de parkeerbelasting (parkeerregulering), en bestemmingsheffingen en rechten (kostenverhaal). Secundair kan de raad bepaalde beleidsdoelen stimuleren of ondersteunen via de vormgeving van de belastingheffing. Een voorbeeld is het stimuleren van duurzaamheidsmaatregelen bij woningbouw door een verlaagd tarief voor leges Omgevingsvergunning of vrijstellingen voor bepaalde gevallen. Hier speelt vaak het gelijkheidsbeginsel een rol: waarom hij wel en ik niet?

Dit roept de vraag op in hoeverre het een ondergeschikt bestuursorgaan – de heffingsambtenaar – vrij staat of zo mogelijk verplicht is om af te wijken van de vastgestelde belastingverordening, omdat een bepaalde situatie erg lijkt op een andere situatie waarbij een gunstiger tarief geldt. Daardoor zal onherroepelijk spanning ontstaan tussen de politieke verantwoordelijkheid van het college richting de raad en de aan het college ondergeschikte heffingsambtenaar.

De Memorie van Toelichting zou deze specifieke dynamiek en problematiek beter kunnen belichten.

Onderdeel D (art. 3:45, lid 2 Awb)

Deze wijziging lijkt op zich prima uitvoerbaar. Door het vermelden van het eindigen van de bezwaar- of beroepstermijn ontstaat meer duidelijkheid. De suggestie om een latere datum te vermelden als de verzenddatum bij het maken van het besluit niet precies bekend is, zou nog uitgebreid kunnen worden. PostNL blijkt de wettelijke doelstelling van tijdige bezorging niet te kunnen garanderen. Sterker nog: in recente berichten (februari 2024) pleiten zij voor verruiming van de wettelijke bezorgtermijnen en vermindering van het aantal bezorgdagen. Tegen die achtergrond ligt het voor de hand dat bestuursorganen een extra ruime termijn zullen hanteren om te voorkomen dat er sprake zal zijn van een te korte bezwaartermijn. Het zou goed zijn als ook de wetgever zich dit realiseert en daarvan blijk geeft.

Onderdeel G (afdeling 3.8 Correctie van kennelijke fouten)

Een correctie van een fout is een besluit in de zin van de Awb, waartegen bezwaar open staat. De verhouding tussen deze afdeling en de Algemene wet inzake rijksbelastingen c.q. Wet WOZ zal moeten worden verduidelijkt. Daarin zijn specifieke regels opgenomen voor navordering en het nemen van een nieuwe WOZ-beschikking. De grens tussen wat een kennelijke fout is en wat niet zal bijvoorbeeld bij de WOZ-beschikkingen niet direct duidelijk zijn. Onverkort toegepast kan dit de deur openzetten naar de facto een bezwaartermijn van 5 jaar tegen dergelijke beschikkingen. Dat is niet in het belang van de rechtszekerheid.

In de toelichting wordt opgemerkt dat er ook bij een kennelijke fout bezwaar kan worden gemaakt. Om het evenwicht tussen overheid en burger te behouden, zou het goed zijn als bij het herstellen van een kennelijke fout in de bezwaarfase de wetgever bepaalt dat daarvoor geen proceskostenvergoeding mogelijk is. Als het namelijk gaat om een *kennelijke* fout is het niet redelijk dat iemand daarvoor beroepsmatige rechtsbijstand inschakelt.

De verhouding tussen artikel 3:52 Awb en het Uitvoeringsbesluit Wet WOZ verdient expliciete aandacht. In dat Uitvoeringsbesluit is voorgeschreven wanneer een onherroepelijk vaststaande WOZ-beschikking verminderd moet worden. In de andere gevallen **mag** geen vermindering plaatsvinden. Artikel 3:52 Awb doorkruist dit. Om discussies hierover via de rechter te vermijden, zal de wetgever klip en klaar moeten maken dat het Uitvoeringsbesluit Wet WOZ vóórgaat boven de algemene regel van artikel 3:52 Awb.

Onderdeel M (art. 4:93, lid 5 Awb)

Hier lijkt een tikfout te zijn gemaakt. Er staat: Het bestuursorgaan is niet bevoegd tot verrekening in afwijking een getroffen betalingsregeling. Is hier niet bedoeld: Het bestuursorgaan is niet bevoegd tot verrekening in afwijking **van** een getroffen betalingsregeling.

Onderdeel O (art. 4:94a Awb)

Artikel 255, lid 3 Gemeentewet regelt dat de gemeenteraad bepaalt voor welke (gemeentelijke) belastingen kwijtschelding mogelijk is en tot welk bedrag. De gemeenteraden doen dat ook en van veel gemeentelijke belastingen is geen kwijtschelding mogelijk. Vooral niet omdat de toets daarvoor is vastgelegd in de Invorderingswet. Het openstellen van alle gemeentelijke belastingen voor kwijtschelding zou kunnen neerkomen op een bijzonder grote administratieve last.

In veel gemeenten is alleen kwijtschelding mogelijk van – kort gezegd – de onvermijdelijke belastingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing. Bij belastingen waarbij iemand een keuze heeft, door anders te handelen – geen standplaats innemen, of geen evenement te organiseren waarvoor een vergunning nodig is – ligt het niet voor de hand om de gemeenschap op te laten draaien voor de kosten die diegene normaliter moet dragen. In de praktijk is er al een ventiel in de invordering ingebakken. Als iemand daadwerkelijk niet in staat is om die schuld te betalen, zal die oninbaar worden verklaard.

Het kan behulpzaam zijn hoe deze nieuwe algemene bevoegdheid in de Awb is gedacht in relatie tot de strenge normen die voor kwijtschelding gelden op basis van de Invorderingswet 1990.

Onderdeel Y (art. 7:1b Awb)

Deze informele benadering lijkt voor veel gevallen positief uit te kunnen pakken. Bij met name WOZ-bezwaren die worden ingediend door no-cure-no-paybureaus lijkt dit echter een extra hobbel te worden die leidt tot een verplicht rondje bellen, waarbij op voorhand vrijwel vaststaat dat er weinig

kans is om het bezwaar anders dan formeel af te handelen. In de toelichting is aangegeven dat bestuursorganen de bezwaarprocedure hebben 'gejuridiseerd'. De praktijk bij WOZ-bezwaren is echter dat no-cure-no-paybureaus dat doen. Vrijwel geautomatiseerd komen nu (eind februari 2024) grote hoeveelheden bezwaren binnen, zonder deugdelijke machtiging, namens personen die geen WOZ-beschikking hebben ontvangen, zonder motivering, of met hele algemene en formele grieven. Dit lijkt een reactie op de wetwijziging waarin de proceskostenvergoeding voor die gevallen is verlaagd. Sommige bureaus schieten met hagel in de hoop iets te raken. Bij dergelijke praktijken is het niet zinvol om dit artikel strikt te moeten toepassen. Het problematische is dat inwoners soms kiezen voor een gemachtigde en het na telefonische uitleg op zich wel eens zijn met de uitleg van de gemeente, maar het bezwaar toch niet intrekken, omdat zij anders een vergoeding schuldig zijn aan die gemachtigde. De algemene voorwaarden van sommige gemachtigden zijn inmiddels op het onfatsoenlijke af namelijk. Het zou de wetgever sieren als het oog heeft voor dergelijke praktijken en uitvoeringsorganisaties niet opzadelt met nog meer administratieve lasten.

Onderdeel DD (art. 7:11 Awb)

Het zou goed zijn als duidelijker wordt gemaakt wat de wetgever bedoelt met 'op basis van hetgeen bij de behandeling van het bezwaar is gebleken' valt.

Onduidelijk is namelijk of de toevoeging 'volledige' impliceert dat alle mogelijke aspecten die bij het nemen van een besluit aan de orde kunnen zijn opnieuw moeten worden onderzocht in de bezwaarfase. Denk daarbij aan gebonden beschikkingen, zoals belastingaanslagen. Moet het bestuursorgaan telkens (aantoonbaar?) laten zien dat het de hele totstandkoming, de beargumentering en gemaakte (politieke) keuzes van de belastingverordening inclusief publicatie, heeft onderzocht? Of dat telkens opnieuw moet worden beoordeeld of de kostenonderbouwing van een verordening leges, riool- of afvalstoffenheffing moet worden onderzocht? Een dergelijke uitleg zou het afhandelen van belastingbezwaren ernstig bemoeilijken en veel extra kosten met zich meebrengen.

Onderdeel OO (art. 8:51f Awb)

Hier krijgen (alle) partijen de gelegenheid een schriftelijke zienswijze in te dienen als een belanghebbende zijn beroepsgrond of stelling nader heeft onderbouwd. Strikt genomen is belanghebbende ook partij en zou dus ook die gelegenheid moeten krijgen. Dit komt voor als een zinloze verplichting. Beter zou zijn om de belanghebbende in dit geval daarvan uit te sluiten.

Burgerlus.

Gelet op de term zou het goed zijn als deze mogelijkheid beperkt wordt voor professionele gemachtigden in elk geval bij eenvoudige (WOZ/BPM/parkeerbelasting) bezwaren en beroepen die voor proceskostenvergoeding in aanmerking komen. Van hen mag verwacht worden dat zij zich professioneel opstellen en hun standpunten goed onderbouwen, aannemelijk maken en zo nodig bewijzen.

Met vriendelijke groet,